

KÉPES KRÓNICA
(RÉSZLETEK)
(1360 KÖRÜL)

AZ ELSŐ KAPITÁNY

28. Ezek közül a kapitányok közül Árpád, Álmos fia Előd unokája, Ügyek dédunokája a többieknél gazdagabb és hatalmasabb volt. Ennek apját, Álmost egyébként megölték Erdélyországban,¹ nem vonulhatott be ugyanis Pannóniába.

Erdélyben tehát kipihenték magukat, és új erőre kapták nyájaikat. Hallva pedig az ott lakóktól, hogy a föld dús, hogy a Duna a legjobb folyó, és hogy azoknál a részeknél jobb föld a világon sincs, miután közösen tanácskozást tartottak, elküldtek egy követet, név szerint Küнд fia Kücsidet,² hogy menjen, fürkésze ki az egész földet, és ismerje meg a föld lakóit. Kücsid, amikor Magyarország közepére ért, és leereszkedett a Duna melletti részekre, látta, hogy a hely kies, a föld mindenütt jó és termékeny, a folyam jó és legelőekben gazdag – megtetszett neki. Ezután a tartomány fejedelme elé járult – Szvatopluknak hívták –, aki Attila után uralkodott; az övéi nevében köszöntötte,

¹ (213) Álmos megölése vagy a Biblia hatása (MTörv 34,4), vagy ténylegesen megtörtént esemény. Mózes sem vonulhatott be az ígért földjére, csak távolról láthatta, Mózeset azonban nem megölték, hanem rejtélyesen eltűnt. A néprajzi és történeti analógiák alapján azonban valószínűbb, hogy rituális gyilkosságról van szó. X. századi arab szerzők a kazárok kagánja esetében is megörökítettek hasonló szokást, akikkel a magyarok egy darabig együtt laktak. Anonymus hallgat róla, bár Álmos nála is csak Ungvárig a honfoglalók vezére (13. c.).

² (214) Küнд: méltóságnévből képzett személynév, a török küндü a. m. 'fejedelem, uralkodó'. Dzsajhani szerint a X. század elején az etelközi magyarok főkirályát hívták így, ám volt mellette egy másik méltóság, a dzsila is, és a tényleges hatalmat ez gyakorolta. Kazár mintára tehát a magyaroknál is létezett a „kettős királyság” intézménye, ám ez még a honfoglalás előtt, Levédiában megszűnt. A magyar krónikákban mindkét méltóságnévből vezérnév lett: a későbbiekben Gyula a harmadik, Küнд a negyedik kapitány. Kücsid: a törökből átvett kicsi 'd' szuffixummal ellátott alakja. A középkorban mindkettő előfordul személy- és helynévként is.

majd előadta az okot, amiért jött. Szvatopluk ennek hallatára nagy örömmel örvendezett: jöjjenek csak, és műveljék a földjét – parasztoknak hitte ugyanis őket, ezért nyájasan bocsátotta el a követet.

Kücsid pedig a Duna vizéből megtöltötte kulacsát, tarsolyába perjefüvet tett, magához vett a fekete rögű földből, majd visszatért övéihez. S miután mindent elbeszél, amit hallott és látott, nagy tetszésre talált náluk. Ezután bemutatta nekik a kulacs vizet, a földet és a füvet. Miután ezeket maguk is megízlelték, megbizonyosodtak róla, hogy a föld kiváló, a vize édes, és a rét olyan füvekből áll, ahogyan azt a követ előadta nekik. Ekkor Árpád az övéivel együtt megtöltötte szarukürtjét a Duna vizéből, és az összes magyar színe előtt a mindenható Isten kegyelmét kérte arra a szarukürtre, hogy az Úr ama földet adja nekik mindörökre. Szavai befejeztével az összes magyar háromszor így kiáltott: „Isten! Isten! Isten!” Akkor találták föl ezt a szokást, és ez a magyaroknál mindmáig divatban van.³

Ezután a követet közös elhatározással visszaküldték az imént említett fejedelemhez, és földje fejében egy nagy lovat küldtek neki, Arábia aranyával aranyozott nyereggel és aranyozott kötőfékkal.⁴ A fejedelem ennek láttán még inkább örvendezett, mert azt gondolta, hogy a földjéért valamiféle vendégajándékot küldtek neki. A követ pedig ekkor a fejedelemtől földet, füvet és vizet kért. A fejedelem mosolyogva így szólt: „Vegyenek csak, amennyit akarnak, ezért az ajándékért!” Így azután a követ visszatért övéihez.

Közben Árpád és a hét vezér bevonultak Pannóniába, de nem mint jövevények, hanem mint örökség jogán a föld birtokosai.

Ekkor egy másik követet küldtek a fejedelemhez, és ezt az üzenetet bízták rá: „Árpád az övéivel egyetemben ezt mondja neked: azon a földön, amelyet megvásároltak tőled, tovább semmiképpen se maradj; mert földedet megvették a lovon, füvedet a kötőféken, vizedet a nyergen. S te örökbér

³ (215) A honfoglalás korában a háromszoros 'Isten' kiáltás nyilván történelmi anakronizmus.

⁴ (216) A XIV. századi krónikakompozíció másik fogalmazványában, a Budai Krónikában „fehér ló” szerepel, és a monda eredeti formájában alighanem ez állt: a fehér ló ugyanis a sámánoknál a jó (segítő) szellemeknek szánt áldozat volt. A Képes Krónika nagy és aranyozott szerszámokkal ellátott lova későbbi találmány. A XI–XIII. században Európában jóformán sehol sem vertek arany pénzérmét, Bizáncban és az arab területeken viszont igen. A mesésen gazdag Arábia híre a XI. századtól a keresztes háborúk hatására terjedt el egész Európában.

ellenében, azaz ínségben és mohóságban átengeded a földet, a füvet és a vizet.” A fejedelem, miután elmondták neki az üzenetet, mosolyogva így szólt: „Azt a lovat üssék agyon fakalapáccsal, kötőfékét vessék a legelőre, aranyozott nyergét meg dobják a Dunába!” A követ ezt válaszolta neki: „S ebből, uram, ugyan mi kár éri őket? Ha a lovat megöleted, az ő kutyáinknak adsz táplálékot, ha a kötőféket a fűbe vetteted, az ő szénát kaszáló emberei találják meg az arany kötőféket, ha pedig a nyerget a Dunába dobod, az ő halászhálájukkal teszik partra és viszik haza az aranynyerget. Ha tehát a föld, a fű és a víz az övék, minden az övék.”⁵

Ezek hallatára a fejedelem a magyaroktól megrettenve összegyűjtötte hadseregét, segítséget szerzett barátaitól, majd egész haderejét egyesítve a magyarok ellen vonult. Azok pedig eközben a Duna mellé értek, és pirkadatkor egy gyönyörű mezőn harcra szálltak. Az Úr segedelme a magyarok mellett volt, s a többször említett fejedelem megfutamodott előlük. A magyarok egészen a Dunáig üldözték, s ott félelmében a Dunába vetette magát, és mert a víz sodrása gyors volt, belefulladt. Az Úr tehát visszaadta a magyaroknak Pannóniát, mint ahogyan Izrael fiainak Mózes idejében örökségül adta „Szychonnak, az amoriták királyának” a földjét és „Kánaán valamennyi országát”.⁶ S mivel ez az Árpád kapitány Szkítiában különleges méltóságot viselt, és Szkítia főhatalmazásával és jóváhagyásával nemzetségének az az előjoga volt, hogy a hadi vállalkozásra indulóknak ő egymaga járjon az élén, visszatéréskor pedig utolsóként haladjon, ezért – a hagyomány szerint – Árpád a Pannóniába történő bevonulásban megelőzte a többi kapitányt.⁷

⁵ (217) A föld, a víz és/vagy a fű átadása, illetve követelése a különböző népeknél – és nem csak a steppeieknél – a meghódolás jele. Ilyen értelemben követelt földet és vizet Dareiosz perzsa király a szkítáktól és a makedónoktól (Hérodotosz 4,126 és 5,17). Az idősebb Plinius az ókorban szintén tudott arról, hogy a germánoknál a fű átadása a győzelem elismerésének jelképes kifejezése. Az ószövetségi Judit könyvében Holofernesnek, Nabukadnezár hadvezérének ura parancsára ugyancsak földet és vizet kell követelnie a lázongó népektől. A mondának ez az eleme tehát történetileg akár hiteles is lehet. A (fehér) ló motívuma viszont csak a magyar mondában szerepel, annak sajátos alkotórésze. A monda lejegyzése talán még a XI. századból származik; Anonymus is előadja (14., 37–41. c.), de nála Zalán (Salanus) bolgár fejedelem szerepel Szvatopluk helyett.

⁶ (218) Lásd Leviták 32,33 és Zsolt 134,11–12.

⁷ (219) Ez a hadrendben elfoglalt hely a csatlakozott népekre jellemző, a krónika a székelyekkel és a besenyőkkel kapcsolatban említi. Annak, hogy a *Képes Krónika* eme

Árpád, miután – mint fentebb előadtuk – a többi magyarral együtt legyőzte és megölte Szvatoplukot, tábort ütött a Noé-hegyen⁸ Fehérvár mellett. Ez volt az első hely, melyet Árpád kiválasztott magának Pannóniában, ezért Szent István király, aki tőle származott, ott a közelben alapította meg Fehérvár városát.⁹

---

részének szerzője Árpádot és nemzetségét erre a szintre degradálja, valószínűleg Árpád-ház ellenes éle volt.

⁸ (220) Ma Novaj, Székesfehérvár mellett.

⁹ (221) Bizonyos, hogy Székesfehérvárt nem Árpád, hanem Szent István apja, Géza fejedelem alapította. Azt, hogy a honfoglalás korában Buda számított a központnak, a krónikáknak az az adata is alátámasztja, hogy Árpádot Óbudán temették el.